

Elektronické edukačné platformy ako možný prostriedok udržiavania folkloristickej činnosti v dištančnom vzdelávaní

Mgr. art. Martin URBAN, PhD.

Abstrakt:

Dištančná forma vzdelávania zmenila edukačnú realitu a zastavila procesy vo väčšine umelecko-výchovných oblastiach vrátane folkloristickej praxe. Nové požiadavky na pedagógov a študentov priniesli motiváciu hľadať nové formy komunikácie. Zdanlivo neriešiteľná situácia prepojila odborníkov z viacerých oblastí a umelecko-výchovné procesy smerujúce k stagnácii dostali nový impulz. Elektronické edukačné platformy otvárajú potenciál nielen pre dištančnú formu vzdelávania.

Kľúčové slová:

alternatívne formy vyučovania, elektronické platformy, online a offline tréningy, tvorba didaktických nástrojov, inštitucionálna spolupráca

Abstract:

Distance education has changed the reality of education and stopped the processes in most arts studies, including folklore studies. New requirements on teachers and students have brought motivation to explore new communication possibilities. The seemingly insurmountable situation has connected various field experts in order to concede a new impetus to educational processes already leading to stagnation. Online educational platforms have great potential and open up new opportunities, not just for the distance education.

Keywords:

alternative teaching methods, electronic platforms, online and offline training, creation didactic tools, cooperation between institutions

Úvod

V roku 2018 kolektív riešiteľov projektu KEGA 020UMB-4/2018 s názvom „Tvorba elektronických učebných pomôcok pre hudobnú edukáciu v sekundárnom vzdelávaní“ katedry

hudobnej kultúry PF UMB v Banskej Bystrici rozhodol overiť svoje skúsenosti formou tvorby a aplikačného výskumu v oblasti podporných edukačných systémov digitálneho charakteru. V čase riešenia uvedeného projektu bol paralelne riešený ďalší projekt zameraný na tvorbu moderných didaktík na platforme umeleckej tvorby Univerzitného folklórneho súboru Mladosť. Nie je dôležité nakoľko sa projekty prelínali v priebehu rokov 2018 a 2019, pretože kľúčový moment nastal nevyhnutnosťou prechodu na dištančné vzdelávanie v roku 2020.

Determinácia problému

Všetko, čo malo byť vnímané ako podpora priameho vzdelávacieho procesu, sa zrazu transformovalo do nutnosti rýchlej reakcie a akútnej potreby tvorby digitálnych vyučovacích databáz, slúžiacich pre online a offline vzdelávanie. Primárny problém bol strata priameho kontaktu a nemožnosť kolektívnej spolupráce, keďže v online priestore je problém časového synchronu v realizácii konkrétnych činností. V oblasti hudobno-pohybových činností to znamená stratu možnosti spoločného muzicovania, komorných a orchestrálnych foriem inštrumentálnej činnosti, zborového a skupinového spevu, párového a skupinového tancovania, teda aj spoločnej činnosti všetkých zložiek v súborovej praxi. Sekundárny dôsledok je strata sociálneho prostredia, v ktorom prebieha umelecká tvorba alebo umelecko-výchovná činnosť. Situácia má silný dopad na psychiku jedinca, nastáva strata záujmu o voľnočasové činnosti, ktoré sú zbavené pôvodnej atraktívnosti, nahradenie činnosti inou aktivitou a často prerušením kontaktu. V prípade mnohých vysokoškolákov aj zanechaním štúdia, často z existenčných dôvodov.

Vzniknutá situácia zásadným spôsobom ovplyvnila činnosť folkloristických kolektívov, predovšetkým činnosť veľkých súborov zložených z mnohopočetného tanečného kolektívu, speváckych skupín a ľudových hudieb. Samotná javisková produkcia sa obnovila v letných mesiacoch a niekoľkých týždňoch na jeseň roku 2020, avšak možnosť systematickej skúšobnej práce sa zminimalizovala na prípravu niekoľkých performácií v uvedenom časovom intervale. Znamenalo to stratu možnosti udržiavať a rozvíjať schopnosti potrebné pre kvalitné technické a umelecké zhrávanie interpretov, tanečníkov, muzikantov, celkov fungujúcich na javiskách.

Zásadným spôsobom sa znížila možnosť práce s interpretmi, ktorí sú v procese výchovy, získavania skúseností a adaptácie vybraného repertoáru. Ak sa zameriame na technické aspekty, strata priameho kontaktu s pedagógom a partnermi znamená prerušenie viacerých zložiek komunikačného a informačného toku, v taxonómii definovaných ako evalvačné

stupne. Muzikanti môžu naštudovať a drilom vylepšovať svoje party, avšak bez možnosti súhry sa tieto technické aspekty nepretavia do výsledného zvukového tvaru, kedy dielo prináša homogénny umelecký zážitok. Podobne to ovplyvňuje spevákov v skupinovom a zborovom speve, vo folklóre súhru viachlasného spevu, kde vo väčšine prípadov nejde o jednoduché paralelné spievanie naštudovaných hlasov. U tanečníkov je možné sa zamerať na dispozičný rozvoj alebo aspoň udržiavanie kondície individuálnym tréningom. Je možné zamerať sa na naštudovanie odsledovaných motivických sekvencií z videozáznamu a ich postupné ukladanie do tanečnej pamäte. Avšak až priamym spolutancovaním choreografie dochádza k pochopeniu vnútornej štruktúry, vzťahov, časovania pohybu a interakcií vyplývajúcich z rolí tej ktorej postavy tanečno-dramatického diela. Podotýkame, že viac ako polovica tradičných tancov je párových a skupinových. Forma choreografie je väčšinou skupinová záležitosť. A až vytvorením zážitku javiskovej produkcie, s ocenením divákmi, sa stáva dielo naplneným nielen vo svojom význame, ale aj v pochopení a hlbšom zážitku samotného interpreta.

Riešenie týchto problémov, v podstate pedagogických výziev, bolo pre mnohých neprípustné a radšej ukončili činnosť skupinových súborov. V oblasti individuálnej výučby pre pedagógov nastal čas dvojitej práce. Motivovať, odprednášať požadovanú látku, získavať spätnú väzbu od žiakov a študentov aj vo forme video etúd s naštudovaným intrepertačným výkonom a následne ho hodnotiť, analyzovať, podľa možnosti aj s interpretom. Toto zažívajú učitelia Základných umeleckých škôl, pedagógovia umelecko-výchovných predmetov, pedagógovia vo voľnočasových zoskupeniach, ak sa rozhodli pokračovať akoukoľvek možnou formou v činnosti svojich zoskupení. Ako extrémny príklad uveďme činnosť dvojice tanečných pedagogičiek nemenovaného akademického folklórneho súboru, ktoré v snahe motivovať nových členov vyžadovali po každom online tréningu video nahrávky tanečných sekvencií z naštudovávaného repertoáru približne od 15tich tanečníkov. A spätne ich vyhodnocovali, spolu s členmi súboru analyzovali s cieľom ďalšieho rozvoja. Časovo aj fyzicky vyčerpávajúca forma sebaobetovania. Podotýkam, že ide o amatérsky kolektív, takže to nie je pracovnou povinnosťou ani jednej zúčastnenej strany.

Prostriedky a perspektívy

Elektronické platformy majú viacvrstvový význam. Majú slúžiť ako pomôcka a didaktický nástroj pre pedagógov. Majú slúžiť ako študijný prostriedok a zdroj informácií pre žiakov, študentov, interpretov. Poďme na chvíľu do blízkej novej budúcnosti.

Ak by sme si mali vybrať platformu tradičnej ľudovej kultúry (ďalej TLK), chceli by sme, aby bol k dispozícii portál, ktorý ponúkne nielen databázu vybraných prejavov TLK, ich prepojenie na etnologické vzťahy, etnografické deskripcie, analytické štúdie slúžiace ako učebný materiál, s podporou hudobných zložiek na odpočutie, zdieľanie a naštudovanie, ale aj istú interaktivitu vo forme moderných technologických noviniek. Napríklad, snímanie pohybu a jeho porovnanie s predlohou. Záznam vokálneho a inštrumentálneho prejavu a jeho prepojenie s predlohou. Zaujímavou by bola možnosť prepojenia hudobno-tanečnej kultúry s výtvarnými zložkami, princípmi a funkciami tradičného odevu a odievania, pričom „*pri pojme folklorizmus nebudeme používať termín tradičný odev, ale KROJ, ktorý je v súčasnosti rozšírený medzi všetkými folklórnymi súbormi*“ (Marcinová, 2020, s. 58). Môcť si fyzicky vyskúšať kroj príslušný skúmanému hudobno-tanečnému artefaktu sa prostredníctvom webu nedá. Mohli by sme sa ale naučiť ako sa správne oblieka, nosí, identifikuje osobnosť nositeľa. Mať jasnú predstavu o pôvodnom tradičnom odevu a jeho funkcii, znamená mať predstavu ako ovplyvňuje pohyb, sociálny status a správanie (rozumej etiketu a pohybový prejav) interpreta. Prostredníctvom rozšírenej reality si už vieme „ohmatať“ a popozerať zo všetkých strán múzejné artefakty, možno by bolo zaujímavé „zatancovať si“ v príslušnom kroji na základe naštudovanej pohybovej etudy, vo virtuálnom priestore.

Zatiaľ utópia, avšak v súčasnosti sa celé tímy odborných inštitúcií zaoberajú záznamom, dokumentovaním a virtuálnym zdieľaním artefaktov národnej kultúry a jej fenoménov v oblasti hmotnej a nehmotnej tradičnej kultúry. Ďalší odborníci sa zaoberajú metodickou osvetou a vytvárajú užívateľské prostredie pre šírenie vedomostí ďalšej kategórii odborníkom, vo väčšine prípadov študentov, ktorí by takéto skúsenosti mali prenášať do praxe edukačnej, odbornej, ale aj pre laickú verejnosť so záujmom o vybrané aspekty TLK a umenia.

Odtiaľ je už len krok k vytvoreniu prepájacieho systému, umožňujúceho funkciu vyššie navrhnutého modelu. Samotný internet a vyhľadávače, dokážu v rukách šikovného užívateľa ponúknuť prístup k pomerne širokým zdrojom vybraných fenoménov. Žiaľ aj k veľkému množstvu balastu. Ako príklad uvedme staršie štúdiové nahrávky regionálnej hudobno-tanečnej a obradovej kultúry slovenskej verejnoprávnej televízie s prebratým názvom od Karola Plicku „Zem spieva“. V súčasnosti, keď zadá výskumník tento názov do vyhľadávača, zahltí ho veľké množstvo záznamov rovnomennej komerčne poňatej relácie a len po hlbokom skúmaní zdrojov sa prepracuje k hľadanému materiálu zo 70-tych rokov 20. storočia. Preto adresnejšie prepojenie portálov slovakiana.sk, ludovakultura.sk, pravdepodobné elektronické spracovanie Encyklopédie tradičnej ľudovej kultúry Slovenska v dokumentačnom oddelení

NOC a ďalšie, by mohli umožniť práve súčasné vyhľadávacie aplikácie, filtrujúce nechcený balast, pri precíznejšom zadaní kľúčových výrazov. Spojenie odborníkov na uvedené technológie s odborníkmi na národnú kultúru sme mali možnosť vidieť na konferencii Kultúrne dedičstvo v 21. storočí, v roku 2019, aj s náznakom hore uvedenej „blízkej budúcnosti“. Potenciál prepojenia vedeckých kapacít akademického prostredia s vrcholovými inštitúciami štátu, by mohol zmeniť utópie na pomerne reálne projekty. Dlhodobejšie, personálne náročné, s nutnosťou širšej spolupráce inštitúcií a múdrych a skúsených ľudí. Ako na to? Neodpovieme, zatiaľ nie sú kapacity na pokračujúce procesy. Je to výzva.

Realita

Vráťme sa k edukačnej realite. Ak vnímame vzdelávacie prostredie ako spoločný koncept od škôl po voľnočasové aktivity umelecko-výchovného zamerania, má predchádzajúca analýza spoločné cieľové prostredie. Digitálne vyhľadávacie systémy, webové platformy špecializované na konkrétne oblasti umelecko-výchovných cieľov, ale aj kvalita online a offline vzdelávania, všetky sú podmienené fungujúcimi technológiami a aplikáciami. A tie musí niekto vytvoriť, vylepšovať, zefektívňovať v oblasti užívateľského komfortu.

V súčasnosti prebieha vysokoškolská výučba kombináciou viacerých prvkov. Moodle je pomerne zaujímavý fenomén a pre digitálne gramotného a dostatočne kreatívneho a trpezlivého pedagóga je užitočným nástrojom pre zdieľanie študijných podkladov, výmenu informácií, aj hodnotenie spracovaných zadaní študentov. Pre komunikáciu využívajú učitelia rôzne platformy, podľa preferencií, prípadne komerčnej záťaže. Väčšina pedagógov v umelecko-výchovnej oblasti komunikuje kombinovaným spôsobom, často využívajú sociálne siete, pričom dôvod je jednoduchý. Zvykli si ich využívať samotní študenti, pričom si neuvedomujú riziká s tým spojené.

Zamerajme sa na online komunikáciu. Jej základný problém je v posune času, ovplyvneného kvalitou pripojenia a kvalitou technického vybavenia. Ak chceme aplikovať do vyučovania (po starom nazývané) hudobné činnosti, teda hranie hudby, spev a tanečný pohyb, musí pedagóg počítať s tým, že synchron so študentmi nemá šancu dosiahnuť. Aj pri zadaní spoločného tempa, napríklad s využitím metronómu, počujú prijímatelia na druhej strane komunikačného kanála rozdielne skreslenia. A späť sa to vracia dvojnásobne deformované. Overil si to každý pedagóg, ktorý učí kolektívne predmety, prípadne sa pokúsil vytvoriť spoločné mozaikové video alebo audio výstup v akomkoľvek programe určenom na strih videa. Platí to aj v prípade samostatných nahrávok v domácom prostredí a ich spájani do

spoločného výstupu. Vždy bolo potrebné korigovať tieto posuny a ak ide o viac stôp, je to extrémne náročná úloha. Preto je väčšina „koronových“ videí realizovaná formou použitia kolektívnej staršej nahrávky, s doplnením video záberov. V podstate je to klasická podoba hudobných videoklipov. V prípade štúdiových nahrávok, je realizácia iná. Nahrá sa základný materiál (niečo ako koncept v presne nastavenom tempe a dynamike), do ktorého „donahrávajú“ jednotlivci svoje party. Základná predloha (často v midi podobe) sa do finálneho strihu prirodzene nedáva, respektíve zvukový majster „domaštruje“ finálny zvuk do plnosti rôznymi prostriedkami. Často sa využíva jeden interpret na viaceré vrstvy. Tak nám jednoducho vznikne viachlasný spev priam zborového charakteru, s využitím minimálneho počtu interpretov. Tento postup nemusí byť realizovaný len v štúdiu. Pokiaľ sa využíva rovnaké nahrávacie zariadenie aj v rôznych prostrediach, dokáže strihač (zvukár/filmár) vrstviť jednotlivé stopy a v konečnom masteringu vytvoriť homogénny výstup. Toto všetko je však len pridaná hodnota k dištančnému vyučovaciemu online – offline procesu a zároveň alternatíva k súborovej práci. Bez reálnej kolektívnej súhry a zážitku, ktorý pri spoločnej práci, napríklad v nahrávacom štúdiu alebo javiskovej skúsenosti, je veľmi silný a zanechá hlbokú pamäťovú stopu. Takže súčasné – vynútené alternatívy neposkytujú dostatočnú kvalitu prežitia edukačného procesu a len ťažko sa dá hovoriť o zážitkovom vyučovaní, pri vytváraní online a offline procesov.

Aktuálna skúsenosť s preferenciami študentov/interpretov

Súčasná riešenia motivovania študentov a mládežníkov vo voľnočasovom prostredí k udržaniu a možnému rozvoju rôznych schopností prinášajú pedagógom poznanie o znižovaní nárokov na kvalitu vedomostného základu, uspokojenie vnútorných potrieb a hodnotových požiadaviek. Obe strany vstupujú do komunikačného procesu s vedomím, že naživo to je oveľa lepšie a teda kvalita dištančnej výučby jednoducho nemá šancu vyrovnať sa priamemu kontaktu. Miera objemu transferu informácií pri priamom kontaktnom vyučovaní sa v zásade nemusí líšiť od dištančného, avšak pri osobnom kontakte sa nevymieňajú len dáta. Takže miera času venovaná samoštúdiu a množstvu seminárnych prác určených na zhodnotenie zvládnutia študijných povinností a práca pri počítači, je neúmerne vyššia ako pri prezenčnej forme. Pri prieskumoch spokojnosti s dištančným štúdiom jednotlivých fakúlt, reagujú študenti negatívne pri pasívnom jednosmernom spôsobe výkladu, a naopak prejavujú priam vďaka za interaktívnejšie formy komunikácie. Je zrejmé, že pri väčších skupinách nie je možné venovať pozornosť jednotlivcom, zvlášť pokiaľ sú študenti v „utajenom“ režime. Etika online komunikácie je sústavný problém. Situácia sa mení v aktívnom prístupe

pedagóga, pri zvýšenej interaktivite so študentmi. Pre pedagóga je to výrazne vyššia záťaž, zároveň však motivácia neupadnúť do rutiny a výzva na hľadanie a aplikovanie netradičných metód vyučovania. V predmetoch súvisiacich s umelecko-výchovnými aktivitami je to nevyhnutné. Domáce prostredie študentov sa zmenilo na detské herne, hudobné salóny, mini koncertné a tanečné sály. S jedným interpretom a kolektívom spoluaktérov na počítačovej obrazovke.

Špecifická práca folkloristických kolektívov dištančnej forme

Rovnaký princíp platí v umeleckej oblasti. Činnosť Univerzitného folklórneho súboru ďalej UFS) Mladosť z Banskej Bystrice, reprezentanta Univerzity Mateja Bela, bola prerušená postupným zavádzaním epidemiologických opatrení. Počas obdobia možnosti stretávania menších skupín do 6 členov, vyskúšala Mladosť experiment koordinovanej aktivity na viacerých tanečných sálach. Po celej univerzite sme vytvorili prijateľné podmienky, technické vybavenie a prepojenie prostredníctvom cloudovej videokonferenčnej platformy Zoom. Pedagóg bol v sále Tančiarne PF UMB vybavenej najlepšimi svetelnými, akustickými, zvukovými podmienkami a širokouhlým Full HD kamerovým systémom. Cez projekciu na veľkú plochu komunikoval s ostatnými skupinami. Sám bol pripojený mikroportom, aby bol dobre zrozumiteľný aj počas púšťania hlasnej hudby. Viedol fyzický tanečný tréning svojej skupiny, pričom všetci videli jeho obraz z viacerých uhlov vďaka posúvateľným zrkadlám. Skupiny na ostatných tanečných sálach mali buď projektory, alebo veľké televízne monitory, pripojené na internú sieť UMB. Len v jednom prípade sa vyskytol problém s nedostatočným internetovým pripojením, čo spôsobilo zníženie kvality prenosu a zásadným spôsobom limitovalo úroveň komunikácie. Riešiteľný problém. Ďalší členovia kolektívu boli pripojení na svojich domácich zariadeniach a koordinovali sa prostredníctvom „četu“. Posun prenosu spôsoboval skreslenie obrazu voči zvuku na prvej sále, odkiaľ pracoval pedagóg. Riešením bolo umiestniť na každú sálu asistenta, ktorý spoľahlivo prečítal predobraz a motivické väzby predvádzané dominantným pedagógom a fungoval ako koordinátor a hlavný komunikačný partner. Zvýšenie interaktivity bolo overované aj rotovaním dominancie na jednotlivé sály. Pokiaľ bolo zaistené dobré pripojenie, mali jednotliví asistenti úlohy viesť niektorú časť tréningu, predovšetkým v charakterovej oblasti a tanečných hrách pre rozvoj vybraných tanečných zručností. Tak sa vytvorila hravá kolektívna súťaživosť a atraktivita pre tanečníkov. Pomerne dôležité bolo správne „namiešať“ jednotlivé skupiny. Skúsení tanečníci so začiatocníkmi a primeraný rodový pomer pre párové tance. Prevaha žien je v súčasnosti štandardom vo folkloristických kolektívoch, preto je dôležité, aby partneri boli schopní

prestriedať v párových formách všetky dievčatá. Pre ľudové tance je systém kontaktnej komunikácie a vedenia partnerky základom a vytvorenie takejto schopnosti patrí medzi kľúčové pedagogické ciele. V takýchto malých skupinách sa dalo ako tak pracovať aj na sekvenciách z repertoáru. Pracovať s videozáznamom z predstavení prinieslo čiastočné uspokojenie potreby kolektívnej spolupráce, nie však možnosť zaistiť dostatočný kvalitatívny rast novších členov súboru. Možno konštatovať, že takáto forma práce folkloristického kolektívu je transformovateľná pre rôzne ciele, nenahradí však plnohodnotnú komplexnú prácu na rozvoji tanečného súboru.

Uvedená forma tréningov netrvala dlho. Situácia sa zhoršila, prišli ďalšie obmedzenia a na istý čas Mladosť svoju aktivitu odložila. Súviselo to aj s vianočným obdobím a zvýšením zdravotného rizika. Folkloristické kolektívy riešili vzniknutú situáciu rôznymi spôsobmi. Vysokoškolský folklórny súbor Technik z Bratislavy vďaka svojej vedúcej a riaditeľke Mgr. art. Ľubici Meškovej, udržiaval kolektív v stálej online aktivite. Realizovali individuálne tréningy cez sociálnu sieť, zamerané na udržanie kondičného a dispozičného fondu, s čiastkovou analýzou repertoárových sekvencií. Ako sa vyjadrila vedúca a pedagogička, nebolo možné očakávať kvalitatívny rast v oblasti charakterovej prípravy. Pomohlo to však psychickej kondícii kolektívu a pripravenosti pre obdobie javiskovej aktivity v letných mesiacoch. Tréningová jednotka trvala približne hodinu, pričom v nej boli obsiahnuté všetky základné postupnosti tanečnej prípravy. Rozohriatie, príprava tela, šliach a dôležitých svalových partií na špecifické požiadavky tanečného pohybu, strečing zameraný na uvoľnenie a plasticitu šliach a svalov, kondičné striedanie výbušných a ukladňovacích sekvencií, využívaných vo väčšine telovýchovných typoch tréningov. Následná motivická príprava a rozvoj tanečného myslenia s využívaním reťazenia motivických radov vybraných typov ľudových tancov, smerovala aj k repertoárovej príprave tanečníkov. Variačná technika môže byť špecializovaná na fyzickú záťaž, na technický a silový rozvoj, výbušnosť a vytrvalosť, na rotačnú a skokovú techniku, prípadne na vedomostnú výbavu a prehľad v typoch tancov. A keďže je ich na Slovensku a v Karpatskej kotline nepreberné množstvo, práve pestrosť a rozdielne štýly umožňujú technikou ľudového tanca obsiahnuť všetky potrebné ciele v tanečnej príprave. Ako spestrenie sa môžu využiť aj iné tanečné žánre. Má to výrazný motivačný efekt a zvyšuje to nielen vedomostnú úroveň tanečníkov, ale aj atraktivitu tréningov a flexibilitu interpretov adaptovať sa na rozvoj osobnostného pohybového štýlu.

Aj v tanci, podobne ako v hereckej práci platí, že interpret musí dokonale poznať pohybový slovník s ktorým narába, vedome ovládať svoj pohybový stereotyp tak, aby ho mohol

ľubovoľne meniť a prispôsobovať umeleckej požiadavke. Preto vnímame štýlovú a žánrovú flexibilitu za rovnako dôležitú ako zvládnutie štýlotvorných charakteristík slovenských ľudových tancov. Ide o schopnosť analýzy predlohy a vedomého narábania s charakterom pohybu. Popri tom je dôležité vybudovať vedomostnú databázu, do ktorej je možné siahnúť vždy, keď je to potrebné. Nejde len o schopnosť citácie predlohy, ale aj o zachovanie si vlastných individuálnych osobnostných predispozícií a adaptáciu potrebného pohybového slovníku. Podľa možnosti kreatívnym spôsobom, s pridanou umeleckou hodnotou. Tieto schopnosti teda majú byť súčasťou systematickej prípravy tanečníkov.

V online priestore je to pre nás ešte pomerne veľká výzva. Pripravujeme projekt, ktorý by mohol byť užitočný bez ohľadu na aktuálny stav v spoločnosti. Spojením odborníkov z viacerých oblastí budeme budovať ponuku pedagogických metód a postupov, zameraných na rôzne oblasti a ciele.

Po vzájomnej dohode vedúcich akademických súborov začali zdieľať systém online tréningov pod vedením špičkových pedagógov, reprezentujúcich pestrú paletu pedagogických prístupov a širokej regionálnej príslušnosti. Vyvolalo to vysoký záujem členov súborov, hneď prvé tréningy zdieľali desiatky tanečníkov a preukázateľne ich aj tancovali. Nastal exponenciálny rast záujmu a postupne sa vytvára zaujímavá komunita aj z metodologického hľadiska. Pravdepodobnosť stúpajúcej krivky záujmu znamená z hľadiska realizácie takéhoto projektu aj zvýšenie nárokov na prípravu, podporné systémy, zdieľanie doplnkových informácií postupne sa pridávajúcim tanečníkom. Postupne sa transformujú ciele, od reštartu činnosti väčšiny kolektívov, cez udržiavací zámer činnosti, k spolupráci pri zdieľaní pedagogických systémov a umeleckých zameraní súborov. Vytvára sa komunita odborníkov, ktorí dobrovoľne a zadarmo vkladajú do projektu svoje schopnosti a vedomosti. Vytvára sa dynamický priestor pre zdieľanie didaktických postupov ich priamym predvedením. Aj keď sú realizované v špecifických podmienkach, ich funkčnosť je overená a sú aplikovateľné pre nové cieľové skupiny. Dialóg o kvalite a reakciách tanečníkov vytvára priestor na rozvoj vo vnútri jednotlivých kolektívov. Bude to mať dôsledky na post dištančné fungovanie súborov a pravdepodobné zvýšenie interaktivity medzisúborových kontaktov. V predchádzajúcom období mali súbory svoje uzavreté systémy, vlastné filozofické a umelecké nastavenia a pomerne sekulárny prístup. Okrem nescénickej činnosti, kde sa folkloristi prepájali viac než ochotne, predovšetkým počas zábav a interaktívnych podujatí. Jednotliví pedagógovia sa takto zviditeľnia pre súčasnú generáciu tanečníkov a je pravdepodobné, že bude zvýšený záujem o ich priamu tréningovú pedagogickú spoluprácu aj po dištančnom období.

Pre väčšinu vedúcich súborov je dôležité zapojiť aj spevácke a hudobné zložky. Tu je situácia iná. S nástupom epidemiologických opatrení ponúkli niektoré osvetové strediská webináre v oblasti interpretácie ľudovej piesne a hudby. Ukázalo sa, že možnosti interaktívneho spevu sú rovnako problematické z dôvodu nesyndronu, ako sme to uviedli v edukačnej oblasti. Preto je pravdepodobná skôr forma odborných prednášok s analýzou štýlotvorných znakov a odpočutie predlohy pre paralelný spev v domácich podmienkach. Prepojenie jednotlivých interpretov do fungujúceho celku zatiaľ nevieme vyriešiť. Toto obdobie však prináša motiváciu aj na nahrádzanie osobných kolektívnych aktivít rozvojom vedomostnej a repertoárovej databázy, čo môže výrazne prispieť ku kvalite folkloristickej činnosti v budúcnosti. Interpreti takto nabití informáciami budú mať potrebu ich zužitkovať a predpokladáme, že po dištančnom období sa zvýši dopyt po spoločných interaktívnych podujatiach, spoločnom muzicírovaní, spievaní a tancovaní. A tomuto trendu je potrebné dať plnú podporu, aj kvalitatívnu, aj kvantitatívnu. Tretí život folklóru sa nemusí prejavovať len javiskovou prezentáciou. Práve nescénický folklorizmus môže znamenať šancu na udržanie a rozvoj aspoň časti kultúrneho bohatstva obsiahnutého v tradičnej ľudovej kultúre.

Projekt Tanec hrou

V roku 2019 sme v rámci činnosti Centra pre hudobno-tanečnú kultúru Pedagogickej fakulty UMB pod umeleckou a organizačnou záštitou UFS Mladosť, realizovali odborný seminár s názvom Tanec hrou. Ide o aktivitu vyvolanú programom Hra a tanec, dizertačnou témou Martina Urbana. Tanec hrou je dlhodobý projekt, zameraný na prepájanie úspešných pedagógov, didaktikov, umelcov z praxe, a ponuku ich skúseností ďalším záujemcom. Ľuďom v edukačnej a voľnočasovej praxi, študentom a ochotníkom v mnohých oblastiach. V apríli 2019 prednášali tri uznávané odborníčky. PaedDr. Lenka Adzimová, PaedDr. Anna Derevjaníková, PhD. a Mgr. art. Andrea Pitoňáková, ArtD., známe svojimi výsledkami v oblasti práce s deťmi a mládežou, s mienkotvorným vplyvom na široké spektrum adresátov. Ich prednášky prepojené s praktickými ukázkami mali silnú odozvu. Projekt bol realizovaný v rámci projektu KEGA 037UMB-4/2018 a výstupy sú k dispozícii v elektronickej podobe na platforme KHK PF UMB s názvom hudobno-tanečná pedagogika. Takouto formou prepájame dva projekty Katedry hudobnej kultúry PF UMB slúžiace ako odrazový mostík pre budúcu vedeckú a umelecko-výchovnú aplikačnú prax.

Súčasná situácia nás motivovala pokračovať v príprave pedagogických modelov a didaktických výstupov pre folkloristickú prax. Zámerom projektu Tanec hrou je aktivizácia činnosti folklórnych kolektívov, výuka vybraných typov tanca, sprostredkovanie

pedagogických systémov špičkových tanečných pedagógov, v súčasnosti dostupnými prostriedkami. Cieľom je dočasne nahradiť priame vzdelávanie folkloristickej obce a laickej verejnosti s ohľadom na epidemiologickú situáciu, aj ako alternatívu trávenia voľného času. V spolupráci s tanečnými pedagógmi v oblasti tanečnej pedagogiky vytvoríme výukové videá s rôznymi pedagogickými cieľmi. Tieto budú dostupné pre záujemcov z radov folkloristických kolektívov, ako aj ďalším cieľovým skupinám.

Využijeme už existujúce a budeme hľadať nové formy tréningov motivačného charakteru, zameraných na udržiavanie kondičnej, dispozičnej a technickej aktivity folkloristických kolektívov, na rozvoj schopností v oblasti analýzy, tanečného myslenia a vedomostného vybavenia, analyzovaných vo vyššej časti textu. Dôležitá je motivácia na využitie aktuálnej situácie k rozvoju nescénického folklorizmu formou adaptovania zdrojov TLK do svojho vedomostného, interpretačného a umeleckého vybavenia. Využijeme online a offline tréningy/nácviky vybraných pedagógov, dlhodobo a úspešne aktívnych v oblasti pedagogiky ľudového tanca – tvorbou videí, interaktívnej platformy, databázy a jej distribúcie pre širokú záujmovú cieľovú skupinu. Už spomínané prepojenie komunity prostredníctvom zdieľania a spolupráce pedagógov, môže priniesť ďalší rozvoj odbornej platformy. Cieľovou skupinou sú teda členovia folklórnych kolektívov, pedagógovia a v neposlednom rade aj verejnosť so záujmom o TLK.

Kvôli zrozumiteľnosti a bežnému zvyku v súboroch, môžeme hovoriť o tvorbe tréningov, avšak v našom prípade pôjde o nasnímanie a technické spracovanie majstrovského pedagogického procesu, bežne v zahraničí volaného „master class“. Dlhodobá vízia je vytvoriť a šíriť upravený digitálny záznam umožňujúci interaktivitu s používateľom, vo forme možnosti prekliknutia na analytické časti ponúknutých modelov, na zdrojový materiál, na doplnkové bonusy pre zvýšenie kvality tréningového procesu. Jednotlivé tréningy majú rôzne pedagogické ciele a formu. Od kondičných, cez vedomostnú výbavu, k rozvoju konkrétnych kľúčových tanečných kompetencií, motivačné a zábavné tréningy, metódu Tanečného domu, prípadne metodiky zamerané na laickú verejnosť a mládež s nižšou technickou náročnosťou. Kvalitou, premyslenou dramaturgiou a kooperáciou odborníkov môžeme vytvoriť ponuku, ktorá zaujme a bude mať pridanú hodnotu využitia aj po skončení aktuálnych epidemiologických súvislostí. Každý oslovený pedagóg zaznamená tréningové jednotky podľa vopred dohodnutého technického, didaktického a dramaturgického konceptu. Ten následne spracuje technický pracovník v spolupráci s pedagógom do finálneho výstupu. V technickom spracovaní je obsiahnutý triangulát strih, zvuk, farby – správny technický strih

záznamu s ohľadom na vizuálny komfort diváka, kvalitný zvukový výstup, zrozumiteľnosť pedagogického vedenia, doplnkový voice-over a podpora hudobného sprievodu, technický color grading. Pedagóg ponúkne ucelený proces od zahrievacej fázy, cez tréningové jednotky s konkrétnymi pedagogickými cieľmi, do fixačnej a uzatváracej fázy tréningu. V rozsahu 70 až 90 minút. Aby takýto objem spĺňal požadované rámce, pedagóg musí natočiť oveľa viac materiálu. Bez možnosti priamej komunikácie s tanečníkmi, ktorá by pedagógovi v reálnej podobe dávala spätnú väzbu a vedomie o účinnosti pedagogického procesu. Takže ide o pomerne rozsiahly a náročný proces, odlišujúci sa od priameho interaktívneho online tréningu alebo tanečnej školy. Výsledný produkt bude zdieľaný do všetkých cieľových skupín. Zároveň budú mať pedagógovia nový didaktický nástroj, využiteľný v ktorejkoľvek fáze pedagogického procesu, teda aj pod skončení dištančných foriem vyučovania.

Projekt Tanec hrou – nové formy edukačných aktivít a interaktívneho vzdelávania v oblasti hudobno-tanečnej kultúry má priamy dosah na súčasnú edukačnú a folkloristickú prax. Prepojenie skúseností riešiteľských kolektívov projektov KEGA Katedry hudobnej kultúry Pedagogickej fakulty UMB, partnerov z VŠMU, UNIZA, UKF a ďalšími odborníkmi z praxe, umožní priblížiť sa k možnosti „blízkej budúcnosti“ v tvorbe elektronických platforiem a ich prepojenia. Cestou je sieťovanie akademického a vedeckého prostredia. Veríme v dlhodobú, vzájomne užitočnú spoluprácu akademických špičiek a umelecko-výchovnej praxe.

Zoznam použitej literatúry

MARCINOVÁ, Júlia. 2020. *Pamäťové inštitúcie ako pomoc pri výskume tradičného odievania*. Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove, 2020. ISBN 978-80-973267-4-6.

MARIŠLER, Stanislav. 2012. Kľúčové schopnosti interpreta ľudového tanca. In. *Východiská a koncepcie hudobno-tanečnej pedagogiky v príprave interpreta ľudového tanca*. Banská Bystrica: KHK PF UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0425-8.

MARIŠLER, Stanislav. 2015. Činitele vstupujúce do tvorby tanečného diela. In: *Zborník príspevkov Tanečný kongres - TANEC.SK 2015*, s. 117 – 121. Bratislava: VŠMU, 2016. ISBN 978-80-8195-005-6.

MARIŠLER, Stanislav. 2018. Požiadavky kladené na profesionálneho interpreta ľudového tanca. In: *Zborník príspevkov Tanečný kongres - TANEC.SK 2017*, s. 47 – 55. Bratislava: VŠMU, 2018. ISBN 978-80-8195-033-9.

URBAN, Martin. 2012. Rozvoj kompetencií tanečného interpreta ako umeleckej osobnosti. In. *Východiská a koncepcie hudobno-tanečnej pedagogiky v príprave interpreta ľudového tanca*. Banská Bystrica: KHK PF UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0425-8.

URBAN, Martin. 2015. *Hra a tanec – iniciačné hry nielen pre tanečníkov*. Banská Bystrica: SOS BB, 2015. ISBN 978-80-972067-1-0.

URBAN, Martin. 2019. *Hra v tanci – špecifiká hudobno-tanečnej kultúry v krajskom prostredí*. Nadlak: Ivan Krasko, 2019. ISBN 978-973-107-147-3.